

FILOLOGIA POLSKA

ISSN 2450-3584

ROCZNIKI NAUKOWE **ALMANACH** **on-line**
UNIwersYTETU ZIELONOGÓRSKIEGO **(3) 2025**

MANUSCRIPTS – PREPRINTS – ARCHIVES
MATERIALS – SOURCES

Projekt, redakcja, korekta, skład i łamanie

MONIKA KACZOR, RADOŚLAW SZTYBER

LITERATURA LUBUSKA NA ŁAMACH „Filologii Polskiej. Roczników Naukowych Uniwersytetu Zielonogórskiego”

EARLY BIRDS

EDYCJA 1. i ostatnia (28.08.2025)

PISZA

Michalina Majkowska, Mirosława Szott i Eugeniusz Kurzawa

Noty o Autorach

Eugeniusz Kurzawa – rocznik 1954. Poeta, dziennikarz, animator życia kulturalnego, edytor.

Opublikował kilkanaście tomów wierszy (ostatni *Poeta pisze do nicości*, 2025), tłumaczony na język niemiecki, łużycki, litewski, estoński, białoruski, rosyjski, angielski. Opracował Andrzeja K. Waśkiewicza: *Lubuskie środowisko literackie. Szkice z lat 1963-2012* (2014) oraz *O literaturze lubuskiej (szkice, recenzje i inne teksty)* (2016), napisał reportaż biograficzny *Andrzej K. Waśkiewicz. Miejsca opuszczone* (2012), ponadto monografię *Region Kozła. Vademecum* (2018), wydał zbiór *Biała Dama z pękiem kluczy. 111 podań i legend Regionu Kozła* (2019), własną bibliografię pt. *Eugeniusz Kurzawa. Zeszyty bibliograficzne* (2019) i pracę *Słowo zostaje. Bibliografia Regionu Kozła* (2021). W autobiograficznym nurcie twórczości mieszczą się opowieści o wybitnych ludziach spotkanych osobiście *Spis treści. 66 postaci, które...* (2020) oraz opowiadania *Rynek 11* (2024). Założyciel i redaktor czasopism. Autor prac redakcyjnych i opracowań. Nagrodzony m.in. Nagrodą Artystyczną Młodych im. Wyspiańskiego (1987), Nagrodą Kulturalną Prezydenta Zielonej Góry (1995, 2019), Medalem „Gloria Artis” – Zasłużony Kulturze (2011), Lubuskim Wawrzynem Literackim (2003) i Nagrodą im. Jarosława Iwaszkiewicza (2016). Jest członkiem Związku Literatów Polskich.

Michalina Majkowska [ORCID: 0009-0009-1731-531X] – studentka filologii polskiej ze specjalnością edytorską na Uniwersytecie Zielonogórskim. Łączy pasję do teatru z miłością do literatury w Lubuskiej Sile Krytycznej. W przyszłości pragnie rozwinąć działalność publikacyjną.

Mirosława Szott [ORCID 0000-0003-2397-3115] – poetka, krytyczka literacka, doktor nauk humanistycznych, autorka tomików poetyckich oraz monografii naukowej *Czytanie miejsca. Poezja lubuska w perspektywie geopoetyki*. Współredaktorka (razem z Małgorzatą Mikołajczak) *Antologii poezji lubuskiej 2007-2022*. Opracowała zbiór wierszy Ireny Dowgiewicz pt. *Milczenia słuchajcie*. Członkini redakcji „Pro Libris” w Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Cypriana Norwida w Zielonej Górze. Moderuje spotkania autorskie, uczestniczy w gremiach konkursów literackich, organizuje warsztaty pisarskie. Publikowała swoje teksty m.in. w „Odrze”, „Śląsku”, „Frazie”, „Toposie”.

MIROŚŁAWA SZOTT

Poezja i proza w *Regionaliach lubuskich* „Filologii Polskiej” w latach 2015-2025. Podsumowanie

To wcale nie jest takie oczywiste, że w roczniku naukowym redaktor naczelny i rada redakcyjna znajdują miejsce na stały dział literacki. Ale akurat w przypadku „Filologii Polskiej” ta idea pojawiła się na samym początku funkcjonowania pisma. Myślę, że to była świetna decyzja – przybliżyć literaturoznawcom dorobek miejscowych twórców. Dział pt. *Regionalia lubuskie*, który prowadzę w roczniku „Filologia Polska” od 2015 roku, dzięki pomysłowi prof. Radosława Sztybera, to przestrzeń udostępniona dla lokalnej literatury, choć nie tylko (zamieszczane są w nim też wywiady, sprawozdania, bibliografie, zapisy debat oraz inne materiały archiwalne). Chciałabym przyjrzeć się ostatniej dekadzie pod kątem poezji i prozy drukowanej w roczniku, zajrzeć do biografii autorek i autorów, prześledzić ich losy w zakresie dokonań twórczych. Wielu z nich to osoby z pokaźnym dorobkiem artystycznym, inni – jeszcze przed debiutem książkowym. Warto zaznaczyć, że sporo prezentowanych utworów to teksty napisane przez studentów, absolwentów lub pracowników Uniwersytetu Zielonogórskiego, choć jedynym istotnym dla mnie kryterium wyboru była jakość tekstów ogłoszonych na łamach rocznika.

2015

W pierwszym numerze pojawiły się trzy osoby: Agnieszka Gadzińska-Grądkiewicz (obecnie: Tymoszczuk)¹, Andriej Kotin² oraz Krzysztof Fedorowicz³. Sulechowska poetka otworzyła dział swoimi siedmioma wierszami. Wtedy była jeszcze długo przed debiutem książkowym. Dopiero w 2024 roku została laureatką VII edycji Konkursu Debiut Pro Libris, a jej wiersze opublikowano w tomie *to ciche zwierzę jakie tam w tobie*. Jej debiut nagrodzono Srebrnym Sokolim Piórem podczas Lubuskich Wawrzynów Literackich 2024. Z kolei Andriej Kotin, germanista, zielonogórski bard, zaprezentował swoją krótką prozę oraz dwa wiersze. Krzysztof Fedorowicz zamieścił dłuższy fragment

¹ A. Gadzińska-Grądkiewicz, I. *Wypalanie*; II. *Zapałki*; III. *Nie*; *W drodze do miasta*; *Tak daleko*; *papieros*; *Nie wiem czy można*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2015, nr 1, s. 297-299.

² A. Kotin, *Spowiedź wizjonera*; *Modlitwa zakochanego*; *Echo*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2015, nr 1, s. 301-302.

³ K. Fedorowicz, *Vlasta Vesna (fragment powieści)*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2015, nr 1, s. 303-318.

prozy pt. *Vlasta Vesna*. Warto dodać, że jego najnowsza książka prozatorska (*Zaświaty*) z 2020 roku dostała się do finału Nagrody Literackiej Nike. Nikomu z tego środowiska to się do tej pory nie udało.

2016

Kolejny tom wzbogaciły wiersze Romualda Marka Jabłońskiego⁴, Beaty Patrycji Klary (obecnie: Klary-Stachowiak)⁵ oraz Agnieszki Leśniewskiej⁶. Pierwszy z wymienionych, to emerytowany profesor Uniwersytetu Zielonogórskiego, ale przede wszystkim nauczyciel i poeta, który w numerze z 2017 roku udzielił mi wywiadu pt. *To jak z obłokami na pogodnym niebie*. Beata Patrycja Klary-Stachowiak to jedna z najbardziej rozpoznawalnych gorzowskich poetek, animatorka kultury i dwukrotna laureatka Lubuskiego Wawrzynu Literackiego (2011, 2015). Natomiast Agnieszka Leśniewska jest autorką zaledwie dwu tomików poetyckich (*dwie rzeczy*, 2005; *wyprawa w częstochowskie*, 2017) – oba nominowano do Lubuskiego Wawrzynu Literackiego. Drugi z nich został wydany jako nagroda główna w Konkursie WINIARKA, organizowanym przez Towarzystwo Miłośników Zielonej Góry „Winnica”.

2017

Regionalia roku 2017 to trzy nazwiska związane z zielonogórskim oddziałem Związku Literatów Polskich: Eugeniusz Kurzawa⁷, obecnie prezes honorowy zielonogórskiego ZLP, Edward Derylak⁸, związany z Żaganiem, i Alfred Siatecki⁹. Pierwszy z nich opublikował swoje wiersze, pozostali – fragmenty prozy. Każdy z nich aktywnie działa i wydaje książki. Siatecki został niedawno uhonorowany Lubuskim Wawrzynem Literackim za kryminał *Szwindel w Grünbergu* (2021).

2018

Tym razem zaprezentowaliśmy kilka ostatnich wierszy Barbary Konarskiej¹⁰, poetki zaangażowanej w prowadzenie Klubu Oksymoron. Niestety zmarła przed ukazaniem się

⁴ R. M. Jabłoński, *idę idę; szkic do piety; etiuda*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2016, nr 2, s. 493-495.

⁵ B. Patrycja Klary, *Fascykuł pierwszy; zasada zieleni malachitowej; lodowaty błękit; czerń amidowa; Fascykuł drugi; biel cynkowa; fiolet krystaliczny; Fascykuł trzeci; księżyc Saturna*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2016, nr 2, s. 497-498.

⁶ A. Leśniewska, *lekcja nauczania zintegrowanego; cztery; bóg rozkłada ręce*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2016, nr 2, s. 499-500.

⁷ E. Kurzawa, *[Wiersze]*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2017, nr 3, s. 515-516.

⁸ E. Derylak, *Przybyli znikąd*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2017, nr 3, s. 517-524.

⁹ A. Siatecki, *Chłopiec z konikiem*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2017, nr 3, s. 525-538.

¹⁰ B. Konarska, *[Wiersze]*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2018, nr 4, s. 577-578.

numeru. Swoje teksty zaprezentował także Michał Banaszak¹¹, który obronił doktorat z literaturoznawstwa na Uniwersytecie Zielonogórskim, dwukrotny laureat Lubuskiego Wawrzynu Literackiego (2018, 2022) i ważnych ogólnopolskich konkursów, oraz Rafał Brasse¹² (również doktor literaturoznawstwa) związany z Głogowem.

2019

W 2019 roku postanowiłam zaprosić do publikacji trzy poetki – tym razem ze Stowarzyszenia Jeszcze Żywych Poetów w Zielonej Górze (organizację założoną w 1995 roku przez Jolantę Pytel): Elżbietę Dybalską¹³, Agnieszkę Ginko¹⁴ (obecnie niezrzeszona) oraz Elżbietę Kościuchę-Wieczorek¹⁵. Dwie pierwsze zaprezentowały swoje wiersze, natomiast Kościucha-Wieczorek – opowiadanie. Wszystkie autorki od tamtego czasu wydały indywidualne książki.

2020

Na *Regionalia* z kolejnego roku składają się teksty trzech rozpoznawalnych już twórców. Jacek Uglik¹⁶ to poeta-outsider, profesor filozofii na Uniwersytecie Zielonogórskim (krótką rozmowę z nim opublikowaliśmy w tym samym numerze), autor ważnych tomików (ostatnio wydał: *Trzeba by jakoś umrzeć*, 2017); Konrad Wojtyła¹⁷ – obecnie dyrektor Gryfickiego Domu Kultury, pracownik Uniwersytetu Szczecińskiego, dwukrotny laureat Lubuskiego Wawrzynu Literackiego (2010, 2023), badacz twórczości Rafała Wojaczka; oraz Marcin Mielcarek¹⁸ – absolwent studiów w Instytucie Filologii Polskiej UZ i laureat wielu konkursów literackich, autor m.in. książek *Nad górą wisi zielone słońce* (2023), *Skoczek* (2024), autor coraz chętniej wydaje swoje książki poza regionem. Uhonorowany Lubuskim Wawrzynem Literackim 2024 w kategorii Proza.

¹¹ M. Banaszak, [Wiersze], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2018, nr 4, s. 579-580.

¹² R. Brasse, [Wiersze], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2018, nr 4, s. 581-582.

¹³ E. Dybalska, [Wiersze], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2019, nr 5, s. 321.

¹⁴ A. Ginko, [Wiersze], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2019, nr 5, s. 323-324.

¹⁵ E. Kościucha-Wieczorek, *Stół, czyli chłopska opowieść*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2019, nr 5, s. 325-327.

¹⁶ J. Uglik, [Wiersze], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2020, nr 6, s. 233-234.

¹⁷ K. Wojtyła, [Wiersze], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2020, nr 6, s. 235-236.

¹⁸ M. Mielcarek, *Mizéria w misce z Ikei*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2020, nr 6, s. 237-243.

2021

Rok 2021 w „Filologii Polskiej” to prezentacja poezji Doroty Grzesiak¹⁹ – absolwentki filologii polskiej UZ, mieszkającej od kilku lat w Krakowie oraz Izabeli Taraszcuk²⁰ – urodzonej w Zielonej Górze, związanej z Instytutem Filologii Germańskiej Uniwersytetu Zielonogórskiego, obecnie żyjącej w Niemczech. Z prozy pokazaliśmy opowiadanie Doroty Grzesiak²¹ oraz tekst Roksany Bach²², absolwentki filologii angielskiej UZ, która niedawno opublikowała swój debiut książkowy (*Śliwki w czekoladzie*, 2023).

2022

W 2022 roku zaprosiliśmy do publikacji: Jerzego Hajdugę²³ – poetę, dreźnieckiego duchownego, pomysłodawcę Teatru Kołownia; Annę Naplochę²⁴ (literaturoznawczynię, absolwentkę filologii polskiej na UZ) oraz Marka Krukowskiego²⁵ (rozmowa z nim została wydrukowana w numerze rocznika z 2024 roku). Cieszymy się też z obecności wierszy Paula Petrasa, poety urodzonego w 1840 roku w Grünbergu – tłumaczenia jego utworów podjęła się Izabela Taraszcuk.

2023

W kolejnym roku przedstawiliśmy bardzo ciekawy skład literatów: Agnieszka Leśniewska²⁶ (ponownie), Anna Staszczuk²⁷ – poetka, profesor na Wydziale Budownictwa UZ oraz Marek Lobo Wojciechowski²⁸ – gorzowski poeta, dwukrotny laureat Lubuskiego Wawrzynu Literackiego (2009, 2019). Z prozaików dwa ważne nazwiska: Mirosław Kuleba²⁹ – reportażysta, twórca monumentalnej książki pt. *Enografia Thalloris* i Mieczysław

¹⁹ D. Grzesiak, [Wiersze], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2021, nr 7, s. 419-420.

²⁰ I. Taraszcuk, *Kontemplacje na zielonej górze [i] Kiedy Zielona Góra stała się Grünbergiem*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2021, nr 7, s. 421-425.

²¹ D. Grzesiak, *Zawilce, przylaszczki*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2021, nr 7, s. 427-430.

²² R. Bach, *Telefony*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2021, nr 7, s. 431-432.

²³ J. Hajduga, [Wiersze i nie tylko], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2022, nr 8, s. 445-446.

²⁴ A. Naplocha, [Wiersze], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2022, nr 8, s. 447-448.

²⁵ M. Krukowski, *Zapiski bez znaczenia (fragment)*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2022, nr 8, s. 449-452.

²⁶ A. Leśniewska, [Wiersze], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2023, nr 9, s. 331-332.

²⁷ A. Staszczuk, [Wiersze], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2023, nr 9, s. 333-334.

²⁸ M. Lobo Wojciechowski, [Wiersze], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2023, nr 9, s. 335-336.

²⁹ M. Kuleba, *Variete Równonoc [fragmenty powieści]*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2023, nr 9, s. 337-344.

Ostrowski³⁰ – absolwent filologii rosyjskiej na Uniwersytecie Gdańskim, wydawca, redaktor, niegdyś nauczyciel akademicki.

2024

Dział w numerze z 2024 roku otwierają wiersze Czesława Sobkowiaka³¹ – jednego z najważniejszych lubuskich poetów, który w 2016 roku wystąpił na łamach „Filologii Polskiej” w tekście wspomnieniowym (*Podróż do źródeł z Czesławem Sobkowiakiem*). Obok niego Agnieszka Ginko³² (ponownie) i Jolanta Fainstein³³ – literaturoznawczyni, poetka i dramatopisarka, laureatka ogólnopolskich konkursów dramaturgicznych (m.in. wyróżnienie w Nagrodzie Dramaturgicznej im. Tadeusza Różewicza, 2022). Opowiadanie zaprezentowała tym razem także Aldona Reich³⁴, autorka, która ma na swoim koncie już kilka poczytnych książek, ostatnio wydała tytuły: *Ziemia Odzyskana* (2023) i *Dwunasty* (2023).

2025

A co w aktualnym numerze? Mogą Państwo zajrzeć i przeczytać wiersze Patrycji Mierzejewskiej, autorki debiutanckiego tomiku *wchłanianie żelaza* (wydanego w 2023 roku jako nagroda w Konkursie Debiut Pro Libris); Bartosza Konopnickiego, pochodzącego z Nowej Soli, obecnie mieszkającego w Krakowie, autora kilku tomików poetyckich (niedawno: *Zapisy promieniowania*, 2024), laureata Lubuskiego Wawrzynu Literackiego 2024 w kategorii Poezja; Grażyny Rozwadowskiej-Bar – żarskiej poetki, która po kilkunastu latach przerwy opublikowała swój tomik *obudziłam wiersze* (2023). Z prozy do przeczytania jest opowiadanie Władysława Edelmana – utalentowanego kabareciarza, który niedawno wydał swój pierwszy tomik poetycki (*Niepotrzebne skreślić*, 2024) i książki prozatorskie (ostatnio: *Anomalie do kwadratu*, 2024). Wśród tych publikacji pojawia się także refleksja Izabeli Taraszcuk pt. *Pobudka!*, będąca reakcją na okoliczności śmierci prezydenta Gdańska w 2019 roku.

Praca nad działem lubuskich regionalistów przez ponad już dekadę była bez wątpienia wielkim wyzwaniem i przygodą. Mam nadzieję, że dla wielu stanowiła zachętę do

³⁰ M. Ostrowski, *Pusta przestrzeń*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2023, nr 9, s. 345-347.

³¹ C. Sobkowiak, [Wiersze], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2024, nr 10, s. 487-488.

³² A. Ginko, [Wiersze], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2024, nr 10, s. 489-490.

³³ J. Fainstein, [Wiersze], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2024, nr 10, s. 491.

³⁴ A. Reich, *Dawca*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2024, nr 10, s. 493-499.

przyjrzenia się temu, co tworzą lokalni artyści różnych pokoleń. Dziękuję za nią przede wszystkim prof. Sztyberowi – zaufał mi i dał pełną wolność w doborze prezentowanych materiałów. Dziękuję też autorkom i autorom, bo to oni zechcieli dzielić się swoją twórczością w kręgach uniwersyteckich.

I na koniec chciałam jeszcze zapewnić: jest jeszcze mnóstwo literatury do pokazania w najbliższych latach.

LITERATURA CYTOWANA

- Bach R., *Telefony*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2021, nr 7, s. 431-432.
- Banaszak M., *[Wiersze]*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2018, nr 4, s. 579-580.
- Brasse R., *[Wiersze]*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2018, nr 4, s. 581-582.
- Derylak E., *Przybyli znikąd*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2017, nr 3, s. 517-524.
- Dybalska E., *[Wiersze]*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2019, nr 5, s. 321.
- Fainstein J., *[Wiersze]*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2024, nr 10, s. 491.
- Fedorowicz K., *Vlasta Vesna (fragment powieści)*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2015, nr 1, s. 303-318.
- Gadzińska-Grądkiewicz [Tymoszczuk] A., I. *Wypalanie*; II. *Zapałki*; III. *Nie; W drodze do miasta; Tak daleko; papieros; Nie wiem czy można*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2015, nr 1, s. 297-299.
- Ginko A., *[Wiersze]*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2019, nr 5, s. 323-324.
- Ginko A., *[Wiersze]*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2024, nr 10, s. 489-490.
- Grzesiak D., *[Wiersze]*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2021, nr 7, s. 419-420.
- Grzesiak D., *Zawilce, przylaszczki*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2021, nr 7, s. 427-430.
- Hajduga J., *[Wiersze i nie tylko]*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2022, nr 8, s. 445-446.
- Jabłoński M. R., *idę idę; szkic do piety; etiuda*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2016, nr 2, s. 493-495.
- Klary B. P., *Fascykuł pierwszy; zasada zieleni malachitowej; lodowaty błękit; czerń amidowa; Fascykuł drugi; biel cynkowa; fiolet krystaliczny; Fascykuł trzeci; księżyc Saturna*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2016, nr 2, s. 497-498.
- Konarska B., *[Wiersze]*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2018, nr 4, s. 577-578.
- Kościucha-Wieczorek E., *Stół, czyli chłopska opowieść*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2019, nr 5, s. 325-327.
- Kotin A., *Spowiedź wizjonera; Modlitwa zakochanego; Echo*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2015, nr 1, s. 301-302.
- Krukowski M., *Zapiski bez znaczenia (fragment)*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2022, nr 8, s. 449-452.

- Kuleba M., *Variete Równonoc [fragmenty powieści]*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2023, nr 9, s. 337-344.
- Kurzawa E., [Wiersze], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2017, nr 3, s. 515-516.
- Leśniewska A., [Wiersze], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2023, nr 9, s. 331-332.
- Leśniewska A., *lekcja nauczania zintegrowanego; czterej; bóg rozkłada ręce*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2016, nr 2, s. 499-500.
- Mielcarek M., *Mizeria w misce z Ikei*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2020, nr 6, s. 237-243.
- Naplocha A., [Wiersze], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2022, nr 8, s. 447-448.
- Ostrowski M., *Pusta przestrzeń*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2023, nr 9, s. 345-347.
- Reich A., *Dawca*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2024, nr 10, s. 493-499.
- Siatecki A., *Chłopiec z konikiem*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2017, nr 3, s. 525-538.
- Sobkowiak C., [Wiersze], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2024, nr 10, s. 487-488.
- Staszczuk A., [Wiersze], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2023, nr 9, s. 333-334.
- Taraszczuk I., *Kontemplacje na zielonej górze [i] Kiedy Zielona Góra stała się Grünbergiem*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2021, nr 7, s. 421-425.
- Uglik J., [Wiersze], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2020, nr 6, s. 233-234.
- Wojciechowski M. Lobo, [Wiersze], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2023, nr 9, s. 335-336.
- Wojtyła K., [Wiersze], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2020, nr 6, s. 235-236.

Poezja i proza w dziale *Regionalia lubuskie* „Filologii Polskiej” w latach 2015-2025. Podsumowanie

STRESZCZENIE: Artykuł prezentuje podsumowanie dziesięciu lat istnienia działu *Regionalia lubuskie* w roczniku „Filologia Polska”. Autorka skupia się na tekstach literackich, czyli prezentowanej poezji i prozie. Śledzi także dalsze losy autorek i autorów pod kątem wydawanych książek i zdobywanych nagród. Wśród twórców, których teksty ogłoszono na łamach rocznika, znajdują się następujący autorzy: Roksana Bach, Michał Banaszak, Rafał Brasse, Edward Derylak, Elżbieta Dybalska, Jolanta Fainstein, Krzysztof Fedorowicz, Agnieszka Gadzińska-Grądkiewicz [Tymoszczuk], Agnieszka Ginko, Dorota Grzesiak, Jerzy Hajduga, Romuald Marek Jabłoński, Beata Patrycja Klary, Barbara Konarska, Elżbieta Kościucha-Wieczorek, Andrey Kotin, Marek Krukowski, Mirosław Kuleba, Eugeniusz Kurzawa, Agnieszka Leśniewska, Marcin Mielcarek, Anna Naplocha, Mieczysław Ostrowski, Aldona Reich, Alfred Siatecki, Czesław Sobkowiak, Anna Staszczuk, Izabela Taraszczuk, Jacek Uglik, Marek Lobo Wojciechowski, Konrad Wojtyła.

SŁOWA KLUCZOWE: regionalia – lubuskie – poezja – proza

Poetry and prose in *The Lubusz Land – Regional Materials* section in „Filologia Polska” in the years 2015-2025. Summary

SUMMARY: The article presents a summary of the ten years of *The Lubusz Land – regional materials* section on the annual “Filologia Polska”. The author focuses on literary texts, including presented poetry and prose. She also tracks the subsequent fates of the authors in terms of published books and received

awards. Among the contributors whose works have been published in the yearbook columns, the following authors appear: Roksana Bach, Michał Banaszak, Rafał Brasse, Edward Derylak, Elżbieta Dybalska, Jolanta Fainstein, Krzysztof Fedorowicz, Agnieszka Gadzińska-Grądkiewicz [Tymoszczuk], Agnieszka Ginko, Dorota Grzesiak, Jerzy Hajduga, Romuald Marek Jabłoński, Beata Patrycja Klary, Barbara Konarska, Elżbieta Kościucha-Wieczorek, Andrey Kotin, Marek Krukowski, Mirosław Kuleba, Eugeniusz Kurzawa, Agnieszka Leśniewska, Marcin Mielcarek, Anna Naplocha, Mieczysław Ostrowski, Aldona Reich, Alfred Siatecki, Czesław Sobkowiak, Anna Staszczuk, Izabela Taraszzuk, Jacek Uglik, Marek Lobo Wojciechowski, Konrad Wojtyła.

KEYWORDS: regional materials – Lubusz Land – poetry – prose

MICHALINA MAJKOWSKA

„Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego”. Bibliografia zawartości (2015-2024, numery 1-10) [poezja i proza]

Roksana Bach

Telefony, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2021, nr 7, s. 431-432.

[https://zbc.uz.zgora.pl/Content/59334/FP7_2021_14_12_2021.pdf#page=432]

Michał Banaszak

[*Wiersze*], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2018, nr 4, s. 579-580.

[https://zbc.uz.zgora.pl/Content/51281/filologia_polska_2018_4.pdf#page=579]

Rafał Brasse

[*Wiersze*], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2018, nr 4, s. 581-582.

[https://zbc.uz.zgora.pl/Content/51281/filologia_polska_2018_4.pdf#page=581]

Edward Derylak

Przybyli znikąd, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2017, nr 3, s. 517-524.

[https://zbc.uz.zgora.pl/Content/46454/filologia_polska_3.pdf#page=518]

Elżbieta Dybalska

[*Wiersze*], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2019, nr 5, s. 321.

[https://zbc.uz.zgora.pl/Content/57232/FP5_2019_10_czerwca_2020.pdf#page=322]

Jolanta Fainstein

[*Wiersze*], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2024, nr 10, s. 491.

[https://zbc.uz.zgora.pl/Content/82458/FP_2024_10_16_01_2025_maly.pdf#page=492]

Krzysztof Fedorowicz

Vlasta Vesna (fragment powieści), „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2015, nr 1, s. 303-318.

[https://zbc.uz.zgora.pl/Content/35100/PDF/filologia_polska_2015_1.pdf#page=303]

Agnieszka Gadzińska-Grądkiewicz [Tymoszczuk]

I. *Wypalanie*; II. *Zapałki*; III. *Nie*; *W drodze do miasta*; *Tak daleko*; *papieros*; *Nie wiem czy można*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2015, nr 1, s. 297-299.

[https://zbc.uz.zgora.pl/Content/35100/PDF/filologia_polska_2015_1.pdf#page=297]

Agnieszka Ginko

[*Wiersze*], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2019, nr 5, s. 323-324.

[https://zbc.uz.zgora.pl/Content/57232/FP5_2019_10_czerwca_2020.pdf#page=324]

[*Wiersze*], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2024, nr 10, s. 489-490.

[https://zbc.uz.zgora.pl/Content/82458/FP_2024_10_16_01_2025_maly.pdf#page=490]

Dorota Grzesiak

[*Wiersze*], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2021, nr 7, s. 419-420.

[https://zbc.uz.zgora.pl/Content/59334/FP7_2021_14_12_2021.pdf#page=420]

Zawilce, przylaszczki, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2021, nr 7, s. 427-430.

[https://zbc.uz.zgora.pl/Content/59334/FP7_2021_14_12_2021.pdf#page=428]

Jerzy Hajduga

[*Wiersze i nie tylko*], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2022, nr 8, s. 445-446.

[https://zbc.uz.zgora.pl/Content/70153/filologia_polska_2022.pdf#page=446]

Romuald Marek Jabłoński

idę idę; szkic do piety; etiuda, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2016, nr 2, s. 493-495.

[https://zbc.uz.zgora.pl/Content/45175/PDF/filologia_polska_2016_2.pdf#page=493]

Patrycja Beata Klary

Fascykuł pierwszy; zasada zieleni malachitowej; lodowaty błękit; czerń amidowa; Fascykuł drugi; biel cynkowa; fiolet krystaliczny; Fascykuł trzeci; księżyc Saturna, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2016, nr 2, s. 497-498.

[https://zbc.uz.zgora.pl/Content/45175/PDF/filologia_polska_2016_2.pdf#page=497]

Barbara Konarska

[Wiersze], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2018, nr 4, s. 577-578.

[https://zbc.uz.zgora.pl/Content/51281/filologia_polska_2018_4.pdf#page=577]

Andrzej Kotin

Spowiedź wizjonera; Modlitwa zakochanego; Echo, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2015, nr 1, s. 301-302.

[https://zbc.uz.zgora.pl/Content/35100/PDF/filologia_polska_2015_1.pdf#page=301]

Elżbieta Kościucha-Wieczorek

Stół, czyli chłopska opowieść, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2019, nr 5, s. 325-327.

[https://zbc.uz.zgora.pl/Content/57232/FP5_2019_10_czerwca_2020.pdf#page=326]

Marek Krukowski

Zapiski bez znaczenia (fragment), „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2022, nr 8, s. 449-452.

[https://zbc.uz.zgora.pl/Content/70153/filologia_polska_2022.pdf#page=450]

Mirosław Kuleba

Variete Równonoc [fragmenty powieści], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2023, nr 9, s. 337-344.

[[https://zbc.uz.zgora.pl/Content/77013/FP_2023\(9\).pdf#page=338](https://zbc.uz.zgora.pl/Content/77013/FP_2023(9).pdf#page=338)]

Eugeniusz Kurzawa

[Wiersze], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2017, nr 3, s. 515-516.

[https://zbc.uz.zgora.pl/Content/46454/filologia_polska_3.pdf#page=516]

Agnieszka Leśniewska

lekcja nauczania zintegrowanego; czterej; bóg rozkłada ręce, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2016, nr 2, s. 499-500.

[https://zbc.uz.zgora.pl/Content/45175/PDF/filologia_polska_2016_2.pdf#page=499]

[Wiersze], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2023, nr 9, s. 331-332.

[[https://zbc.uz.zgora.pl/Content/77013/FP_2023\(9\).pdf#page=332](https://zbc.uz.zgora.pl/Content/77013/FP_2023(9).pdf#page=332)]

Marcin Mielcarek

Mizéria w misce z Ikei, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2020, nr 6, s. 237-243.

[https://zbc.uz.zgora.pl/Content/58524/filologia_polska_2020.pdf#page=238]

Anna Naplocha

[Wiersze], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2022, nr 8, s. 447-448.

[https://zbc.uz.zgora.pl/Content/70153/filologia_polska_2022.pdf#page=448]

Mieczysław Ostrowski

Pusta przestrzeń, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2023, nr 9, s. 345-347.

[[https://zbc.uz.zgora.pl/Content/77013/FP_2023\(9\).pdf#page=346](https://zbc.uz.zgora.pl/Content/77013/FP_2023(9).pdf#page=346)]

Aldona Reich

Dawca, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2024, nr 10, s. 493-499.

[https://zbc.uz.zgora.pl/Content/82458/FP_2024_10_16_01_2025_maly.pdf#page=494]

Alfred Siatecki

Chłopiec z konikiem, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2017, nr 3, s. 525-538.

[https://zbc.uz.zgora.pl/Content/46454/filologia_polska_3.pdf#page=526]

Czesław Sobkowiak

[Wiersze], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2024, nr 10, s. 487-488.

[https://zbc.uz.zgora.pl/Content/82458/FP_2024_10_16_01_2025_maly.pdf#page=488]

Anna Staszczuk

[Wiersze], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2023, nr 9, s. 333-334.

[[https://zbc.uz.zgora.pl/Content/77013/FP_2023\(9\).pdf#page=334](https://zbc.uz.zgora.pl/Content/77013/FP_2023(9).pdf#page=334)]

Izabela Taraszcuk

(tł.) *Dwa wiersze Paula Petrasa o Zielonej Górze*, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2022, nr 8, s. 453-455.

[https://zbc.uz.zgora.pl/Content/70153/filologia_polska_2022.pdf#page=454]

Kontemplacje na zielonej górze [i] Kiedy Zielona Góra stała się Grünbergiem, „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2021, nr 7, s. 421-425.

[https://zbc.uz.zgora.pl/Content/59334/FP7_2021_14_12_2021.pdf#page=422]

Jacek Uglik

[Wiersze], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2020, nr 6, s. 233-234.

[https://zbc.uz.zgora.pl/Content/58524/filologia_polska_2020.pdf#page=234]

Marek Lobo Wojciechowski

[Wiersze], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2023, nr 9, s. 335-336.

[[https://zbc.uz.zgora.pl/Content/77013/FP_2023\(9\).pdf#page=336](https://zbc.uz.zgora.pl/Content/77013/FP_2023(9).pdf#page=336)]

Konrad Wojtyła

[Wiersze], „Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2020, nr 6, s. 235-236.

[https://zbc.uz.zgora.pl/Content/58524/filologia_polska_2020.pdf#page=236]

Webografię uzupełnił Radosław Sztyber.

EUGENIUSZ KURZAWA

Kilka dekad korespondowania. Listy, które trafiły do Archiwum

Kiedy napisałem pierwszy list i do kogo – nie wiem. To samo tyczy najwcześniejszej przesyłki adresowanej do mnie. Mogę podejrzewać, iż stało się to w czasie, gdy chodziłem do szkoły podstawowej. Lecz żadne namacalne dowody w postaci pierwszej zapisanej kartki lub koperty z nazwiskiem nadawcy się nie zachowały. Nie pamiętam także, czy pisywałem listy do Gwiazdora lub św. Mikołaja czy wielkanocnego Zająca. Może, ale w głowie ów fakt jakoś mi nie utkwiał. Co jednak sprawiło, że w pewnym momencie zacząłem prowadzić obfitą korespondencję i do dziś jej nie przerwałem? Może młodzińska potrzeba zbierania znaczków i widokówek? Ciekawość świata w ogóle, a szczególnie innych ludzi? To zapewne. Wiem, iż dawno temu posiadałem swoistą solidność, polegającą na odpowiadaniu na najmniejszy nawet sygnał listowny. Ciągłe odpisuję na wszelkie przesyłki papierowe i mailowe (i nie cierpię, gdy ludzie nie reagują na otrzymane wiadomości!). Być może, tym sposobem wciągałem do swej sieci kolejnych korespondentów, a oni rewanżowali się odpowiedziami i dzięki temu „się mnożyli”?

Zaczynałem tę przygodę życia w kręgu rodzinnym i najbliższych kolegów z Rynku w Zbąszyniu, gdzie mieszkałem, potem kolegów szkolnych i różnych wakacyjnych znajomości bądź też sztubackich miłości. Nadeszły studia, potem praca. Każdy z tych etapów dostarczał nowych adresatów i nadawców, z którymi starałem się nie zrywać kontaktów. Niektóre z nich, nawiązane w latach studenckich, trwają (choć bardzo rozrzedzone w czasie) do tej pory. Tyle że obecnie z listów pisanych odręcznie przekształciły się w pocztę elektroniczną, czyli tzw. maile.

Upłynęło tyle czasu...

W ostatnich latach powszechne ongiś „skrobanie” listów i wysyłanie za pośrednictwem Poczty Polskiej zdecydowanie upadło. Nie tylko w moim przypadku. Sprawili to zmiany w sposobie prowadzenia współczesnej wymiany myśli. Obecnie większość korespondencji stanowią wygodne, powstające w komputerze lub telefonie przekazy elektroniczne. Tym samym niemal upadła tradycyjna sztuka korespondowania. Kilkanaście lat temu kupiłem sobie elegancką papeterię, gdzie zarówno koperty, jak i papier listowy zostały wykonane z papieru czerpanego. Niestety, nie mam do kogo wysłać przesyłek w tak nietypowej dziś postaci. A obecnej młodzieży, zdaje się, określenie „papier czerpany” już nic nie mówi. Przez lata, dekady wręcz, napisałem i otrzymałem, jak sądzę, tysiące listów. Dokładna wielkość (albo może nawet liczba) tej wymiany papierowych

zapisów jest nawet w przybliżeniu nie do określenia. Pewne dane jednakże spróbowałem sprecyzować i o tym poniżej.

Co najmniej od 57 lat zbieram (do tej pory naprawdę nie wiem, dlaczego) listy, karty pocztowe, widokówki, telegramy i faksy otrzymane od różnych osób i instytucji; prywatne i urzędowe, polskie i zagraniczne. Zresztą, jak wspomniałem, przychodzi ich coraz mniej, szczególnie prywatnych. Kiedyś znajdowałem w skrzynce nawet kilka kopert dziennie, teraz, być może, jedną na kilka miesięcy; nie liczę powiadomień z banku, urzędu gminy, ZUS.

Cały ów zbiór zawiera się w 60 pękatach niekiedy teczkach formatu A4. Przesyłki do mnie zawsze były (i są) uporządkowane w kolejności alfabetycznej według nazwisk lub nazw nadawców. We wrześniu 2024 roku podjąłem decyzję, żeby korespondencję przekazać do Archiwum Państwowego w Zielonej Górze. I wkrótce tam trafiła, została wprowadzona do dokumentacji placówki.

Prywatne

Otrzymane listy przed oddaniem do Archiwum częściowo raz jeszcze przeczytałem, przejrzałem i odpowiednio podzieliłem. Najliczniejszą grupę stanowi korespondencja prywatna. Odręcznie zanotowane myśli koleżanek i kolegów z czasu młodości, ze studiów, z późniejszej pracy dziennikarskiej w kilku redakcjach w Polsce, jak też te powstałe przy okazji mojej działalności na niwie literackiej. Z czasem wśród piszących – z wielu przyczyn – pojawiły się ciekawe postacie, znane w kraju osobistości, literaci, dziennikarze, naukowcy, artyści. Na obecnym, końcowym już etapie korespondowania znalazłem i odnotowałem około stu takich znakomitości. Nie zawsze prowadziłem z nimi obfitą wymianę myśli, często zdarzało się, iż na jednej tylko karteczce odpowiadali na moje pytanie, propozycję lub grzecznościowo kwitowali otrzymanie przesyłki, jak np. felietonista Daniel Passent, poetka Ewa Lipska, Szymon Kobyliński, poetka Olga Krzyżanowska, redaktor i tłumacz Ziemowit Fedecki z „Twórczości” czy znana redaktorka „Tygodnika Powszechnego” Józefa Hennełowa. Kilka zdań więcej „machnęli” prezydent Aleksander Kwaśniewski i Jerzy Urban, mądrze odpowiedział mi poeta Jalu Kurek i inni.

Wielu długoletnich autorów przesyłek adresowanych do mnie (niezależnie, czy mieli znane nazwisko, czy nie) zyskało sobie – w pierw w moim prywatnym archiwum – oddzielne, imienne, bardzo nawet pękate teckiki. Najgrubszą ma poeta, krytyk i przyjaciel zarazem, Andrzej K. Waśkiewicz z Gdańska, kolejna jest pisarka i pedagogka, żołnierz AK Irena Misztal z Elku (właściwie należałoby napisać: z Daugavpils, czyli Dyneburga), prof. Grażyna Stachówna z UJ, kulturoznawczyni Elżbieta Kościelak z Wrocławia, edytor i poeta Jerzy „Leszin” Koperski z Warszawy, dr Edward Lewicki czy gruziński książę Jerzy Tumaniszwili, polski emigrant w USA. Opasłych tek jest 34. „Dorobek” epistolograficzny większości korespondentów mieści się w dwudziestu specjalnych bezkwasowych teczkach archiwalnych związanych białą tasiemką. W każdej po dwadzieścia do trzydziestu nazwisk. Tutaj uwzględniam jedną specjalną teczkę, w której

mieści się wymiana listów i myśli z siedmiorgiem poetów związanych z Wilnem i Wilnościzną.

Oficjalne, służbowe

Następną partię (jedna teczka) stanowią listy, które nazwałem zamiennie: oficjalnymi, urzędowymi, służbowymi. Choć niekiedy nie ma wielkich różnic (może poza papierem urzędowym, na którym je napisano, aczkolwiek i to nie zawsze wydaje się istotne) między pisanem prywatnym a oficjalnym. To mój własny podział, mający ongiś, w początkach gromadzenia listów, ułatwić wstępną selekcję. Po prostu większość przesyłek z nadrukami, pieczętami od razu pakowałem do jednej teczki i miałem problem z głowy, gdyż segregowanie listów dawniej, w okresie ich obfitości, było mocno uciążliwe; zajmowało co jakiś czas nawet trzy, cztery dni. I potrzebowałem do tego jednego pokoju, do którego nikt nie mógł wchodzić (bo papiery zalegały na podłodze). Niemniej owe pisma, choć niby urzędowe, także są ciekawe i barwne, zwłaszcza jeśli sprawdzić, kto się na dole podpisał lub przystawił pieczęć. W części są to przesyłki otrzymywane „w odpowiedzi na”. Przykład – wysłałem artykuł, felieton, recenzję do któregoś z czasopism krajowych, warszawskich, krakowskich. Redaktorzy byli uprzejmi i odpisali. Czasem dowcipnie. Zdarzało się, iż zamawiałem u kogoś artykuł np. do „Gońca Kresowego”, pisma, które założyłem i redagowałem w swoim okresie białostockim, i dana osoba odpowiadała, a przy okazji coś szeroko wyjaśniała. Zgromadziłem w tejże teczce ciekawy stosik odpowiedzi odmownych z różnych teatrów lalkowych w Polsce, do których wysłałem sztukę dla teatru lalek pt. *Legenda o Egli*, opartą na motywach litewskich. Omawiany zbiór przesyłek pokazuje różnych nadawców, z wielu firm, instytucji, redakcji, mówi o moich ówczesnych zainteresowaniach i próbach (czasem nieudanych) przebicia się z jakimś przekazem, jakąś myślą.

W tej grupie są dwa listy dość istotne dla mnie ze względów sentymentalnych: otrzymane 24 czerwca 1974 powiadomienie o dopuszczeniu do egzaminu na studia (kulturoznawstwo) na Uniwersytecie Wrocławskim (wtedy im. Bolesława Bieruta) oraz list na tzw. firmówce z 16 lipca 1974 r. z redakcji miesięcznika „Życie Nadobrze” o chęci podjęcia ze mną współpracy dziennikarskiej na łamach tegoż pisma, co poskutkowało wizytą w redakcji w Wolsztynie (Wielkopolska) oraz „słynnym” artykułem, ze względu na tytuł – przedmiot żartów moich kolegów na studiach – *Zbąszyń, jaki jest? Uwag kilka...* Wyliczylbym także wśród ważnych oficjalnych odpowiedzi Ambasady Izraela w Polsce (po wizycie sekretarza tejże w rodzinnym Zbąszyniu), ciekawe odpowiedzi z redakcji „Zdania”, „Pisma”, „Gazety Wyborczej”, „Borussi”, placówek naukowych etc.

W teczce „pod wezwaniem urzędowym” mieści się 176 listów, lecz ta liczba może się okazać nieścisła dla perfekcjonisty, gdyż jako jedną sztukę liczyłem niekiedy długie wstęgi tekstu zrywane z faksu (urządzenia, które jest dziś już nieznane i nieużywane); zapisywały się na nich często dłuższe dialogi między nadawcą a odbiorcą. Czy to zatem jeden list, czy może kilka? Policzone zostały również telegramy – także obecnie niestosowana forma przesyłania informacji. Ponieważ w kilku przypadkach zachowały się

krótkie „ciągi korespondencyjne” z jednym lub drugim nadawcą, zakładam, iż owe 176 listów napisało do mnie około 150 osób w imieniu własnym lub instytucji.

Dla porządku dodam, iż z tej grupy wyodrębniłem i przeniósłem między prywatne przesyłki tzw. firmówki z londyńskiej redakcji „Orla Białego” (z informacją o honorariach w funtach szterlingach), uroczę ze względu na sympatyczną treść firmówki (wybijane na maszynie) z krakowskich „Zeszytów Prasoznawczych”, z którymi intensywnie współpracowałem w pewnym okresie, a także z warszawskiej „Res Publiki”, gdyż znajdując się tam autografy redaktora Marcina Króla.

Zagraniczne i kresowe

Kolejną gromadkę, raczej niewielką (ledwie jedna chuda teczka), stanowią przesyłki otrzymane z zagranicy (tylko 24 listy od 15 piszących), ale to nie wszystkie, bo niektóre – pisane po polsku i w polskich sprawach – trafiły do „działu” korespondencji prywatnej. Pozostałe nadeszły z Australii, Anglii, Białorusi, Litwy, USA, Indonezji. Te z Białorusi i Litwy zostały napisane przez Polaków tam mieszkających lub Białorusinów czy Litwinów, a wszystkie wiążą się z moją aktywnością kresową (szczególnie w latach 90. XX w.) i z działalnością powstałego w Białymstoku w 1989 roku Towarzystwa Przyjaciół Grodna i Wilna oraz wydawanego przeze mnie w owym czasie periodyku „Goniec Kresowy” (ukazuje się do dziś!). Natomiast korespondencja przysyłana z Indonezji (Dżakarta) i Anglii to skutki mojej lektury – w okresie szkoły średniej – młodzieżowego miesięcznika „Radar”, jak też odbywanych lekcji języka angielskiego w technikum prowadzonych przez piękną anglistkę (co było ważnym motywem nauki). „Radar” namawiał do korespondencji w językach obcych – podając na łamach wykaz adresów z całego świata. Spróbowałem. Przyszło parę listów, ale moja kiepska angielszczyzna i obszerne odpowiedzi sympatycznych dziewczyn (przysyłały nawet zdjęcia), których nie potrafiłem poprawnie przetłumaczyć, spowodowały – prawdopodobnie – zerwanie listownych znajomości. Zapewne napisałem też w życiu, pobierając naukę w szkole średniej, parę listów w języku rosyjskim. Naciskała na to pani od rosyjskiego, ba, dawała wówczas wyższe oceny. Lecz nie zachowałem żadnej przesyłki. A może te listy zapisywałem tylko w szkolnym zeszycie, bez wysyłania?

Wtrącę, iż przesyłki od Polaków z zagranicy (przykład państwa Bednarczyków z Londynu) znajdują się w teczkach prywatnych. Do nich m.in. należy teka nazwana „Polscy poeci z Wilna”, gdzie celowo w jednym miejscu umieściłem przesyłki od siedmiu poetów wileńskich. Są nimi: Alicja Rybałko, Romuald Mieczkowski, Henryk Mażul, Józef Szostakowski, Leokadia Komaiszko, Aleksander Sokołowski, Maria Łotocka.

Podpis Wajdy

Istnieją ponadto ciekawe, choć umieszczone w innej, również dość „chudej” teczce, piśmne odpowiedzi otrzymywane w końcówce lat 80. XX wieku, a stworzone ręką wybitnych twórców polskich i znakomitych uczonych. Udało mi się je zebrać i zatrzymać, ponieważ wspólnie ze znakomitym artystą Andrzejem Strumiłłą na początku lat 90. XX

w. szykowałem do druku książkę (ukazała się) pt. *Wigry. Kultura i środowisko* (Warszawa 1991). Rzecz zawiera pokłosie seminariów znanych jako Spotkania Wigierskie „Kultura i środowisko”, które w latach 1977-1994 odbywały się rokrocznie w byłym klasztorze pokamedulskim nad Wigrami, wówczas ośrodkiem Ministerstwa Kultury i Sztuki. Patronowali im wojewoda suwalski i rektor warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych. Zawsze we wrześniu zjawiała się tam elita polskiej nauki i sztuki, żeby dyskutować, jak w XX i XXI wieku człowiek powinien się sytuować i zachowywać wobec przyrody. W tle było ratowanie Suwalszczyzny przed wybudowaniem kopalni rud polimetalicznych wraz z przetwórniami (hutami), słowem – ratowanie przed zniszczeniem obecnego Wigierskiego Parku Narodowego oraz Suwalskiego Parku Krajobrazowego. Niepowtarzalne dyskusje, wystawy tematyczne i liczne manifesty artystyczne w czasie tych spotkań dały asumpt do przygotowania przez nas książki sumującej dorobek (wtedy) pierwszych trzynastu, czterestatu lat rozmów i sporów nad jeziorem Wigry. W tej sprawie Strumiłło i ja (list przewodni jest także w teczce) zwróciliśmy się do rozrzuconych po świecie stałych uczestników konferencji wigierskiej o autoryzowanie swoich wypowiedzi, opinii, czasem obszernych wystąpień seminaryjnych. Skutkiem jest 15 odpowiedzi napisanych przez 12 autorów. Ale jakich! Wśród nich znajdziemy list Andrzeja Wajdy, artysty prof. Jana Berdyszaka, wybitnego ekonomisty prof. Czesława Bobrowskiego, prof. Romana Andrzejewskiego i paru innych.

Arkusiki, kartki i pocztówki

Ciekawy zbiór (jedna teczka) stanowią pojedyncze arkusiki i także kartki, pocztówki, widokówki, ponadto telegramy (łącznie 122 jednostki, nazwijmy tak). W tym przypadku również dawno temu ułatwiałem sobie życie, wrzucając w jedno miejsce te przesyłki, które nie miały szans na dalszy ciąg. Jeśli ktoś napisał do mnie tylko raz – wpadał do owej „przegródki”. Wielu piszących z tego zestawu korespondentów nie potrafiłem rozpoznać ongiś, a tym bardziej obecnie. Jednak (co obiektywnie dziwne) nie usuwałem tej korespondencji, nie wrzuciłem do kosza lub pieca. Może to chorobliwe kolekcjonowanie cudzych myśli? Chcę zaznaczyć, iż oprócz pojedynczych przekazów, wśród których są przesyłki od osób całkowicie zapomnianych (mam nazwisko, ale nie wiem, kto to był, a z treści nie wynika, kto zaczął), zachowałem też 26 – głównie widokówek i kartek – od nadawców zupełnie nieznanych. Nie mam nawet ich nazwisk (czasem odszyfrowuję imiona w podpisie, lecz bywają podpisy nieczytelne), nie kojarzę postaci. Ale przesyłki przetrwały.

Razem z pojedynczymi kartkami i przesyłkami nieznanych autorów umieściłem zwroty (poczta zwracała list, informując np., że adresat jest nieznany; jest ich 10) oraz kilka kopii moich pism, widocznie kiedyś ważnych, gdyż napisanych przez kalkę (kolejna zagadka dla młodych – co to jest kalka). Łącznie w tej tece jest ponad 160 korespondentów, a co za tym idzie trochę więcej listów.

Gdyby krótko podsumować omówiony dotąd „dorobek” (może urobek?), to powinienem powiedzieć, iż korespondencja określana jako prywatna zawiera się w 54 tekach, które wypełnia 543 nadawców. A więc: partia 176 przesyłek oficjalnych, służbowych (szacuję tu 150 piszących). Dalej 24 materiały z zagranicy (15 autorów), 15 listów w sprawie książki *Kultura i środowisko* (12 nadawców), do tego należy dodać 148 listów, kart, telegramów pojedynczych napisanych przez ok. 140 autorów (w tym 26 zupełnie nieznanym, nierozpoznanych). Ponadto 10 zwrotów, kilka kopii. Zatem wszystkich nadawców, których mniej więcej zidentyfikowałem, odnotowuję 860.

Niepolicone, niesprawdzone

Całość przedstawionej korespondencji uzupełniają dwie teczki listów, rzecz można, zawodowych, bo związanych z moją profesją, dziennikarstwem. To materiały napisane przez czytelników prasy. Różne reakcje na moje publikacje, pochwały lub protesty, podpowiedzi, wskazówki typu „za kogo warto się jeszcze wziąć”. Także niekiedy listy od początkujących poetów.

Jednak nawet nie próbowałem policzyć materiałów od czytelników, jakie zgromadziłem przez lata pracy dziennikarskiej i redakcyjnej. To są zapewne nie setki, ale tysiące różnorodnych przekazów.

Tu powinienem zrobić zastrzeżenie, iż oddzielnie potraktowałem (i wcześniej oddałem do Archiwum Państwowego w Zielonej Górze) zebrane przez lata pracy na „etatach kulturalnych” w różnych redakcjach w kraju teksty początkujących twórców literackich. Mieściły się w paru kartonach! Skąd taka ich obfitość? Otóż w pierwszej swej pracy, w redakcji tygodnika „Krajobrazy” w Suwałkach, powołałem do życia skromne „Okienko poetyckie”, potem za zgodą red. naczelnego dołożyłem rubrykę odpowiedzi na korespondencję w sprawie wierszy pt. „Pocztą literacką”, aż wreszcie całokolumnowy „Arkusze poetycki”. Oczywiście reakcją były przesyłki przyszłych poetów, jak też wielu grafomanów. Wiersze publikowałem także w białostockiej popołudniówce „Kurier Podlaski”, a potem uruchomiłem „Akademię Słowa” w warszawskiej „Gazecie Młodych”. Jako że była to gazeta ogólnopolska, ludzie z całego kraju ślali swe próbki i komentarze. I na koniec „Pocztą literacką” pojawiła się w „Gazecie Lubuskiej” w Zielonej Górze. Także i tu sprawę powołania nowej rubryki (i jej istnienia) dokumentuje przeróżna i przeobfita korespondencja.

To oczywiście nie wszystkie periodyki, gdzie działałem na rzecz literatury, ale, powiedzmy, najważniejsze, o najszerszym zasięgu. Część materiałów odczytelniczych w paru przypadkach wrzuciłem do kartonów opisanych jako „Archiwum redakcyjne (i tu wpisywałem tytuł czasopisma)” i również oddałem Archiwum Państwowemu. Przykładem mogą być materiały archiwalne zielonogórskiego pisma „Komunikaty Nadbrzańskie” (wymieszane listy, stare ilustracje, zdjęcia, makiety, próbki literackie). Przesyłek otrzymywanych od początkujących pisarzy i poetów nie segregowałem, jedynie podział (choć też często „zamazany” z powodu przeprowadzek i przenosin

kartonów z tekstami) polegał – powtarzam – na wyodrębnieniu materiałów zgodnych z nazwą redakcji, do której nadchodziły.

Nie ma wśród wyliczonych archiwaliów listów rodzinnych. Do i od rodziców, brata, siostry, do i od żony oraz córki. Oczywiście istnieją takowe, ale nie zdecydowałem (przynajmniej w tej chwili) o ich oddaniu w inne ręce. Być może powinny zostać w domu.

Najstarsze – od kuzynki i kolegów z „paczki”

Porządkując przedstawioną kolekcję listów, natrafiłem na – najpewniej – najstarsze. Otrzymałem je od mojej kuzynki, Doroty Waśtok, do dziś mieszkającej w Zielonej Górze, a wówczas zameldowanej przy ul. Podgórznej. Pamiętam z wczesnej młodości, że kiedyś na spotkaniu rodzinnym umówiliśmy się, że będziemy do siebie pisywać. Szczególnie mi wówczas zależało na otrzymywaniu ładnych widokówek Zielonej Góry, być może, miałem fazę ich kolekcjonowania. Kuzynka spełniała moje prośby i nadsyłała widokówki, okraszając je wiadomościami, często zanotowanymi bardzo drobnym piśmem, żeby zmieścić dużo treści. Na korespondencję z Dorotą składa się dziewięć widokówek oraz siedem dość obszernych listów. Widokówki pochodzą (poza czterema zielonogórskimi) z Krakowa, Warszawy, Dziwnowa, Pojezierza Mazurskiego, Kamienia Pomorskiego, czyli z miejsc, w których wówczas przebywała, prawdopodobnie na wakacjach. Widokówki z Zielonej Góry przedstawiają gmach Wyższej Szkoły Inżynierskiej (a na odwrocie wiadomość, że w wieżowcu w pobliżu „będzie mieszkać ciotka Maryla”; chodziło o bloki przy ul. Dzierżyńskiego), ratusz, widok rynku i ustawionego na nim korowodu winobraniowego (w kolorze) oraz kino „Wenus” nocą (także w kolorze). Wśród nich znajduje się najstarszy (zachowany) przekaz pisemny do mnie, czyli umowny początek zbioru korespondencji. Zaświadcza to widokówka wspomnianego korowodu (jego zdjęcie wykonano przy okazji któregoś wcześniejszego Winobrania), a na odwrocie Dorota zaprasza mnie na słynne w mieście wydarzenie, „które odbędzie się 25.IX.67.” Pisała to z pewnością kilka dni wcześniej. Następną pocztówka wykazuje datę „20.X.67”. Pozostałe przychodziły w późniejszych latach i były to typowe „pозdrowienia z”, przesyłane z wycieczek (Kraków, Oświęcim, Wieliczka, Ojców lub Mazury) albo wakacji spędzanych np. w Dziwnowie. Listy rozpoczynają się w roku 1971, ostatni pochodzi z 14 lutego 1973 r. Rok później rozpocząłem studia w Zielonej Górze i już nie było powodów, żeby do siebie pisać listy. Należy dodać, iż cała korespondencja D. Waśtok była adresowana z ul. Podgórznej do Zbąszynia na Rynek 11.

Do najstarszych przekazów pisemnych mogę zaliczyć korespondencję z kolegą ze Zbąszynia, z „naszej paczki” z okolic Rynku – Jackiem Basińskim. Jacek, choć mieszkał blisko mnie (na ul. Chłodnej), chodził do innej szkoły, poznaliśmy się więc prawdopodobnie w kręgu ministrantów. Pierwsza wiadomość od niego (z wakacji w Nowogardzie) pochodzi z 10 lipca 1969. W sumie przysłał cztery widokówki oraz 13 listów. Kartki są wcześniejsze, na jednej zapis: „z wakacji wracam 19.08. (lub 09.) 70”, inna, z 1972, przyszła z Warszawy, a ostatnia z datą 15.12.1987 podpisana jest także przez żonę Jacka.

Listy pochodzą z lat 1972, 1973, 1974. Na jednym, obok daty „4 XII 72”, widnieje dopisek: „20 lat!”. W większości powstały w czasie pobytu kolegi w wojsku (poligony, szkolenia), gdyż po ukończeniu szkoły zdecydował się zostać żołnierzem zawodowym. Zmarł przedwcześnie.

Następnym w kolejce jest kolega, który początkowo mieszkał w tej samej kamienicy, czyli przy Rynku 11 – Ryszard Tratwał. Otrzymałem, niestety, tylko jeden list, pisany 13 lipca 1972 r. z Sielinka koło Opalenicy. Autor pisze, że... nie chce mu się pisać. Natomiast najwcześniejszy przekaz pisemny od najstarszego stażem przyjaciela z Rynku, Piotra Grychty, trafił do mnie dopiero „11.5.73”. Być może dlatego, że mieszkaliśmy blisko siebie (Rynek 11 i Rynek 15) i widywaliśmy się niemal codziennie od dzieciństwa do wczesnej młodości, a także później, zatem nie było sensu wysyłać sobie listów. Piotr skrobął do mnie w 1973 r. widokówkę, a później jeszcze trzy inne, ostatnią w 1989 r. z „wczasów wagonowych” (jako kolejarz miał ulgi na tego rodzaju wypoczynek – spanie w wagonie i dowolny objazd pociągami całego kraju). Poza tym otrzymałem od niego osiem obszernych listów. Niestety, większość bez dat, ale na podstawie paru sygnowanych na lata 1975 i 1976 przypuszczam, iż niemal wszystkie zostały napisane w okresie 1975-1976, gdy Piotr przebywał w wojsku (w Gubinie), czyli w swoistym zamknięciu. I to go dopingowało do korespondencji. Jak mówi nota w moim pamiętniku, przyjaciel trafił „w kamasze” 27 października 1975.

Do wczesnych przesyłek zaliczam także wymianę (zazwyczaj krótką) z kilkoma dziewczynami poznanymi w czasie wakacyjnych „obozów na dziko” nad jeziorem Błędno w Nowej Wsi Zamek koło Zbąszynia. Jeździliśmy tam z Piotrem, wspomnianym przyjacielem z Rynku, a nieco później dołączyli koledzy z mojej klasy w technikum. Nad jeziorem był duży ośrodek wypoczynkowy „Relax” należący do zakładów pracy z Dolnego Śląska, obok zaś rozlokował się spory obóz Ligi Obrony Kraju, gdzie młodzież zdobywała umiejętności żeglarskie. Nie brakło dziewcząt. Jedną z nich, Krystyna (brak nazwiska) z Ziębic napisała do mnie 5 września 1972 r. Zachowałem cztery listy. W jednym z nich (z 10 IX) informuje, iż „Twoje listy są numerowane, jestem ciekawa, ile ich się uskłada”. Wiele się nie uskładało, ale Krystyna miała chyba przeczucie, że moje listy, może nie do niej, kiedyś faktycznie będą policzone, ponumerowane i posegregowane.

Sumując

Generalnie – chętnie, choć trochę z żalem oddałem cały zbiór przesyłek do AP, licząc, iż trafi kiedyś na ciekawego i zdziwionego moją kolekcją czytelnika. Porządkując tę dokumentację życia, z przyjemnością zaczytywałem się w rozlicznych rękopisach, przypominałem sobie znajomości i młodzieńcze miłości, żałowałem tych czy innych decyzji, ale są to już sprawy nieodwracalne. Coś przypominają, lecz niczego już nie zmieniają. W latach początku XXI wieku kontynuacją przesyłek w kopertach stały się tzw. maile. Podałem się temu, było nie było, ułatwieniu, choć szkoda listów odręcznych, żal niecierpliwości oczekiwania na listonosza. Wprawdzie zachowuję ostatnie maile od ważnych dla mnie osób (nawet sprzed paru lat), ale tylko, żeby pamiętać, co ongiś pisałem

(zwłaszcza gdy po awarii komputera trzeba odtwarzać cały jego zasób) i czy nie popełniłem jakiejś gąfy. Gromadzenie poczty elektronicznej nie ma dla mnie większego sensu i szkoda na to czasu. Przecież nie wydaję drukem „Maili zebranych” otrzymanych od znanego poety lub artysty. One się nie umywają do listów odręcznych! Ongiś redaktor tomu korespondencji ważnego twórcy każdy liścik – oprócz podania jego treści – dokładnie charakteryzował: na jakim papierze został popełniony, jakim atramentem (lub ołówkiem, albo maszyną), czy nadawca zostawia margines, czy powstały jakieś usterki (kleksy), dopiski. To się liczyło. A cóż można powiedzieć o mailu? Przewaga jest tylko w tym, iż wiadomo, o której dokładnie godzinie został wysłany.

Gromadzone przez ponad 57 lat i włożone do teczek przesyłki od poszczególnych nadawców nie zostały uporządkowane chronologicznie. Leżą sobie luźno...

101 autorów listów

Tomasz Agatowski – poeta, wydawca, Poznań

Piotr Aleksandrowicz – dziennikarz, redaktor, Warszawa

Maria Aniśkowicz – poetka, Warszawa

Henryk Ankiewicz „Andabata” – dziennikarz, felietonista, Zielona Góra

Zbigniew Bajka – doktor, prasoznawca, Kraków

Piotr Bakal – piosenkarz, Warszawa

Andrzej Bartosz – dziennikarz radiowy, twórca Teatru Naturalnego, Białystok

Krystyna i Czesław Bednarczykowie – pisarze, redaktorzy „Oficyny Poetów i Malarzy”, Londyn

Jan Berdyszak – profesor, artysta plastyk, Poznań

Emil Biela – doktor, krytyk, pisarz, Myślenice

Czesław Bobrowski – profesor, ekonomista, Warszawa

Aleksander Bocheński – pisarz, Warszawa

Kazimierz Brakoniecki – poeta, Olsztyn

Andrzej Buck – doktor, redaktor, dyrektor, Zielona Góra

Agata Buchalik-Drzyzga – artystka plastyk, Zielona Góra

Tadeusz Budrewicz – profesor, literaturoznawca, Kraków

Selim Chazbijewicz – poeta, działacz polityczny, Gdańsk

Bohdan Chmielewski – profesor, rzeźbiarz, Warszawa

Roman Chojnacki – poeta, krytyk, Poznań

Tadeusz Chróścielewski – poeta, Łódź

Zbigniew Czarnuch – regionalista, pedagog, historyk, Witnica

Jerzy Domański – redaktor naczelny „Przeglądu”, Warszawa

Grzegorz Dziamski – profesor, kulturoznawca, Poznań

Ziemowit Fedeki – tłumacz, redaktor „Twórczości”, Warszawa

Dariusz Fikus – dziennikarz „Polityki” i in., Warszawa

Krzysztof Gąsiorowski – poeta, redaktor „Poezji”, Warszawa

Michał Jagiełło – pisarz, taternik, minister, Warszawa

Sokrat Janowicz – pisarz i działacz białoruski, Białystok – Krynki
Józefa Hennelowa – redaktorka „Tygodnika Powszechnego”, posłanka, Kraków
Lothar Herbst – doktor, poeta, redaktor, Wrocław
Eugeniusz Kabatc – pisarz, tłumacz, Warszawa
Sławomir Kalembka – profesor, rektor UMK Toruń, wilnianin
Zygmunt Kałużynski – krytyk filmowy, Warszawa
Wojciech Kawiński – poeta, Kraków
Marian Kisiel – profesor, krytyk, poeta, Katowice
Szymon Kobyliński – rysownik, satyryk, Warszawa
Jacek Kolbuszewski – profesor, Wrocław
Janusz Koniusz – poeta, redaktor, działacz społeczny, Zielona Góra
Jerzy „Leszin” Koperski – edytor, poeta, działacz, Warszawa
Marceli Kosman – profesor, pisarz, Poznań, kresowianin
Kazimierz Koźniewski – pisarz, redaktor naczelny „Tu i Teraz”, prasoznawca, Warszawa
Erwin Kruk – poeta, Olsztyn
Eugeniusz S. Kruszewski – profesor, emigrant, Kopenhaga, zbąszynianin
Janusz Kryszak – profesor, poeta, literaturoznawca, Toruń
Olga Krzyżanowska – posłanka, Warszawa
Jalu Kurek – poeta, wydawca, redaktor, współtwórca Awangardy, Kraków
Jan Kurowicki – profesor, filozof, poeta, Wrocław, Zielona Góra, Jelenia Góra
Aleksander Kwaśniewski – prezydent RP, redaktor, działacz studencki, Warszawa
Bogusława Latawiec – poetka, redaktorka, Poznań
Edward Lewicki – doktor, pedagog, filozof, Zielona Góra, Mikołów
Ewa Lipska – poetka, Kraków
Jerzy Lisowski – tłumacz, redaktor naczelny „Twórczości”, Warszawa
Bronisław Łagowski – profesor, filozof, felietonista, Kraków
Władysław Machajek – redaktor naczelny „Życia Literackiego”, pisarz, Kraków
Tadeusz Margul – docent, religioznawca, Zielona Góra, Lublin
Romuald Mieczkowski – poeta, redaktor naczelny „Znad Wili”, Wilno, Warszawa
Wiesław Ochman – tenor, kolekcjoner obrazów, Warszawa
Stanisław Olejniczak – koszykarz, olimpijczyk (1964), Poznań, zbąszynianin
Jerzy Olek – fotografik, performer, Wrocław
Mieczysław Orski – redaktor „Odry”, Wrocław
„Orzeł Biały” – czasopismo wydawane przez polską emigrację w Londynie
Maciej Parowski – dziennikarz, redaktor „Fantastyki”, pisarz s-f, Warszawa
Daniel Passent – felietonista, ambasador, Warszawa
Jerzy Pilch – pisarz, felietonista, Kraków, Kielce
Walery Pisarek – profesor, prasoznawca, Kraków
Mieczysław F. Rakowski – premier, redaktor naczelny „Polityki”, Warszawa
Krzysztof Rau – twórca teatru lalek, wykładowca, reżyser, Białystok

Joanna Rawik – piosenkarka, felietonistka, autorka książek, Warszawa
Alicja Rybałko – poetka, Münster, Niemcy, wilnianka
Maciej Rydel – doktor, znawca polskich dworków, Gdańsk
Wacław Sadkowski – redaktor naczelny „Literatury na Świecie”, krytyk, tłumacz, Warszawa
Henryk Sawka – rysownik, satyryk, Szczecin
Władysław Sikora – twórca kabaretu „Potem” i innych, autor tekstów, Zielona Góra
Anna Sobecka-Waśkiewicz – dziennikarka, tłumaczka, Zielona Góra, Gdańsk
Grażyna Stachówna – profesor nauk humanistycznych, teoretyk i historyk filmu, Kraków
Marek Starczewski – redaktor naczelny tygodnika „Krajobrazy” w Suwałkach
Hanna i Jan Stecyszynowie – pisarka i kolega z technikum oraz studiów, Lubniewice
Jan Stolarczyk – wydawca, redaktor, krytyk, Wrocław
Andrzej Strumiłło – profesor, artysta plastyk, fotografik, hodowca koni, Maćkowa Ruda
Berndt von Sydow – pracownik ambasady RFN w Warszawie
Lech Szczucki – profesor, autor książki *Marcin Czechowicz* o arianinie ze Zbąszynia, Warszawa
Tadeusz Śliwiak – poeta, redaktor, Kraków
Janusz Tazbir – profesor, historyk, Warszawa
Józef Tejchma – minister kultury PRL, polityk, Warszawa
Krzysztof Teodor Toeplitz – felietonista, intelektualista, redaktor naczelny „Wiadomości Kulturalnych”, Warszawa
Jerzy Tomaszewski – profesor, znawca tematyki mniejszości narodowych w Polsce, Warszawa
Anna Tokarska – poetka, pierwsza przeczytała moje wiersze, Zielona Góra
Barbara Toruńczyk – wydawczyni „Zeszytów Literackich”, Warszawa
Jerzy Tumaniszewski – oficer Marynarki Wojennej, pisarz, emigrant, USA, suwalczanin
Jerzy Urban – dziennikarz, redaktor naczelny tygodnika „Nie”, Warszawa
Andrzej Wajda – reżyser, filmowiec, Kraków, rodem z Suwałk
Dorota Waśtok – kuzynka, Zielona Góra
Andrzej K. Waśkiewicz – poeta, literaturoznawca, edytor, redaktor, Zielona Góra, Gdańsk
Marek Wawrzekiewicz – poeta, tłumacz, prezes Zarządu Głównego ZLP, Warszawa
Jan Widacki – profesor, felietonista, ongiś ambasador w Wilnie, Kraków
Jan Stanisław Witkiewicz – znawca malarstwa Witkacego, muzyki, zbąszynianin
Stanisław Woś – fotografik, plastyk, Suwałki
Gustaw Zemła – profesor, rzeźbiarz, Warszawa
Leszek Żuliński – krytyk, poeta, redaktor, Warszawa

WYKAZ PUBLIKOWANYCH ODBITEK (poniżej)

1. List Wiesława Ochmana do Eugeniusza Kurzawy. Kolekcja Eugeniusza Kurzawy w zbiorach Archiwum Państwowego w Zielonej Górze.
- 2-4. Trzy listy Andrzeja Strumiły do Eugeniusza Kurzawy. Kolekcja Eugeniusza Kurzawy w zbiorach Archiwum Państwowego w Zielonej Górze.
5. List Jerzego Tuminiszewilego do Eugeniusza Kurzawy. Kolekcja Eugeniusza Kurzawy w zbiorach Archiwum Państwowego w Zielonej Górze (stronica 1).
6. List Jerzego Tuminiszewilego do Eugeniusza Kurzawy. Kolekcja Eugeniusza Kurzawy w zbiorach Archiwum Państwowego w Zielonej Górze (stronica 2).
7. List Andrzeja K. Waśkiewicza do Eugeniusza Kurzawy. Kolekcja Eugeniusza Kurzawy w zbiorach Archiwum Państwowego w Zielonej Górze.

Wiesław OCHMAN
ul. Miączyńska 46 B
02-637 Warszawa

Sanowuy Tanie,
Dziękuję za wyciwnch
masowy oraz za
pisany orolisty, jak
cięta, 'wrażliwość'
mnie. Gratuluję
podawianiu Twórcy

[Signature]

16.VI.13

1. List Wiesława Ochmana do Eugeniusza Kurzawy. Kolekcja Eugeniusza Kurzawy w zbiorach Archiwum Państwowego w Zielonej Górze.

ANDRZEJ STRUMILLO 16-34 MAŁKOWA RUDA 9/V 99r.

Drogi!

Szickaps za list. Jutrzejsi
i zrodzeni i konsekwentni jednocześnie
Mnie trudniej przychodzi realizacja
zamierzeń i pragnień.
Chciałbym dotrzeć do Tawa i zrobić
pokaz w ogrodzie.
Może ostatnie dni czerwca
28-29-30. Porozmawiam problem
transportu. To cholernie daleko.
A i z czasem moim nie jest dobrze.
Rys nosem. Zrobiłem ostatnio
3 kresle (pod Papirza): Kresle
(podłania) - duży album 10-lecie Węgierskiego
Gara Narodowego, i tomik Wierzy
Wittawy Wyborów.
Mamże namalować pejzaż Węgierski
dla Papirza i Biedkupa.
Wiosna zimna. Klauze i rebrzy się.
Sadzę drzewa. Pożegnaniem
Andrzej Strumillo

2. List Andrzeja Strumillo do Eugeniusza Kurzawy. Kolekcja Eugeniusza Kurzawy w zbiorach Archiwum Państwowego w Zielonej Górze.

24/1992.

ANDRZEJ STRUMILLO 14-394 MAŁKOWA RUDA

Proszę!

Ściągnę ze gościny w Waszym
Domu. Wymiotem z niego
kawałek Prawdy i trochę Ciępy
A także kłosek akcyjny,
rysunek Oli z Wiatrakami,
Złiwiek, skrzypiec i tykanki Legona
Życzę Wam Zdrowia
i Wadości z Żywota
Z admiracją
Andrzej Strumillo

3. List Andrzeja Strumilly do Eugeniusza Kurzawy. Kolekcja Eugeniusza Kurzawy w zbiorach Archiwum Państwowego w Zielonej Górze.

Michów Jude, 1/x.93
Widzisz Lidio, Eugeniusza i Pocioko!
Ten list i rękopis strichaj.
Ciężko mi Panie aktywność
Zawstać i gospodarstwa. Życie
powodzenia. Zawsze dawał Pan
dowody energii i dobrej woli.
Widz „Gonimie Kresowcy”. (Przechodzi.)
Gratuluję róż i retulii w ogrodzie.
Miło ci Ciężko rośliny, ale czasu
brakuje. Ledwie zips. Zawsze
na miejscu trochę chodzi.
Chciało by ci „tworzyć”, a tu reorga-
nizacji lampy oży miatem.
Pani Zdrowia, Pani usnieć
(bo ma Tędy), Matej - wiskiego
i wiata. Wściekła z Tonu
Wraz Andrzej Hrynko

4. List Andrzeja Strumiły do Eugeniusza Kurzawy. Kolekcja Eugeniusza Kurzawy w zbiorach Archiwum Państwowego w Zielonej Górze.

Dnia 10 listopada 1998

Słansowy Penie Eugeniuszu!

Dopiero wczoraj dostałem mi do ręki "Kultura" 2 listem do redakcji E. Kurzawy. Gratuluję, bo dostać się na ten wydawnictwo jest bardzo trudne. Jest Tatwo. Redakcja b. ciekawa, a jedno- cześnie smutna, bo wydawnictwo letnia to wszystko typowe polskiego nasyde rodaków. To samo jest w USA. Nie wiadomo jeszcze jednego polskiego skupiska gdzie nie byłoby zawdziężyć, gdzie nie, nierzadko na samych siłach i innych. Jedną jest 2 Polaków, tam są trzy polityczne partie. Zwykle jeden o drugim mówi: "To bardzo, bardzo zastawiony pan... no ale iwinu". W Portlandzie, stanu Oregon, mieszka jest Amerykanów pochodzenia polskiego. Ale mają polski kościół, a obok polski dom, mający bibliotekę (pełni tu miejsce polski) i tam przechowują tradycję. Ocywiście podnieśli tu na tydzień "starej emigracji", tydzień "prowokacji" i tydzień "Solidarności" (stanu wojennego). Za przetrwanie tam chodzić i dostrzegać się, bo po pierwsze to jest bardzo droga od miejsca zamieszkania, a powtórnie mało jest 2 mego tydzień z mego po kolewnie.

5. List Jerzego Tuminiszewego do Eugeniusza Kurzawy. Kolekcja Eugeniusza Kurzawy w zbiorach Archiwum Państwowego w Zielonej Górze (stronica 1).

1944 Ostatnio opracowałem opowiadanie (Above Zet-
crain) o Zbytku Michałku, mego Kolegi
z którym pracowałem na terenie Młoka Bobulskiego
w Lideshead, Long Island (później do niego ad
Nowego Jorku). Zbytek prowadzi mi to opubliko-
wać. Z poprzednich listów wiem, że Pan ucie-
luksi zagłębienie do przystąpi, ale myśle, że
jego doświadczenia w wdrożeniu dla
przebiegów wogólnie jest ciekawe i może
warto wykorzystania. Zostawiam to do Pana
decyzji.

Przeżyłem również zjedzenie z uroczym mojej
wnuczki Danielle, które to odbyło się na
Florydzie 15 sierpnia b.r.

Jeśli będziecie potrzebować dla
Pana materiału i czasem prawnic,

Z szacunkiem

Maria

Jerzy Tuminiszewski

P.S. Przedwczesne życzenia, tym właśnie dnia
Wszystkie Święta przeżyłem od
mojej głowicy w Okeanach.

6. List Jerzego Tuminiszewskiego do Eugeniusza Kurzawy. Kolekcja Eugeniusza Kurzawy
w zbiorach Archiwum Państwowego w Zielonej Górze (stronica 2).

Drogie,
 dostałem 6 k. m. Sobolewicz i klasę o Bismarcku. To to ujadł na grom,
 że tenka jura: Vatt a ni Vatt? U ciada i tym - kołyj dwubang.
 D talem dła odciada: Mowika i kucurak o Bismarcku. Coś zdejst
 roam kic'leac' się kołyjmi alfabeta, co tam tej uleńcio, chysurcan do
 ledurko z tym odciada, kłose ci kłose uśsiam.
 Wajin.
 Serceam jndurica
 18vi 92

7. List Andrzeja K. Waśkiewicza do Eugeniusza Kurzawy. Kolekcja Eugeniusza Kurzawy w zbiorach Archiwum Państwowego w Zielonej Górze.